

"Dalâlet ve fenalıklar cehaletten gelse, def etmesi kolaydır. Fakat fenden, ilimden gelen dalâletin izalesi çok müşküldür. Bu zamanda dalâlet fenden, ilimden geldiği için..." Eğitilmiş insanların hakikatleri anlaması daha kolay olması gerekmez mi?

Okumuş ve eğitilmiş insanlarda, "*ben bilirim*" havası ve enaniyet ziyadesi ile inkişaf ettiği için, çok zahir hakikatleri bile göremeyebiliyorlar. Enaniyet ve kibir, ilmin şeklini değiştirip küfre vesile yapabiliyor. Hatta bu asrın en büyük kafirleri bunların içinden çıkmıştır denebilir. Onun için halk arasında bu tip insanlara işaret etmek için **"Cahile laf anlatmak deveye hendek atlatmaktan zor."** sözü yerine, bizim buralarda meşhur olmuş şöyle bir söz vardır: **"Okumuşun cahiline dert derman sığmaz."**

İnsanın düşünce yapısını ve fikir alemini şekillendiren ve besleyen iki ana unsur vardır. **Birisi** fikir nurudur. Yani akıl ile dış alemde aktarılan verilerdir. **Diğeri ise** kalbin aydınlığından iç alemde toplanıp gelen nurlardır. Allah insanı iki boyutlu bir fitrat ile yaratmış, birisi dış alem diğeri ise iç alem. Dış alemin kapısı akıl, iç alemin kapısı ise kalptir.

İşte insanın dış kapısı açık olsa, oradan tonlarca veri ve bilgi aksa, ama iç kapı kapalı, yani kalp zulmet içinde olsa, o dışarıdan gelen ilim ve veriler fayda vermez. Nasıl görmek için gözün hem beyaz tabakası hem de siyah tabakası olması gerekir, yoksa görme gerçekleşmez. Aynı şekilde fikrin aydınlığı ve ilmi yanında kalbin idrak ve basiret noktası da beraber olması gerekir, yoksa basiret ve sezgi gerçekleşmez.

Kalbin süveydası olan enaniyet ve kibir, kafirler için kalpteki karanlık ve günahlı noktadır ki, gelen bütün ilimleri manasız ve boşa çıkaran bu noktadır.

Müminin kalbindeki hidayet ve iman, kalbin ortasındaki idrak ve basiret noktasıdır. Bu da kafirin aksine, gelen bütün ilim ve manaları imana ve sevaba kalbeden bir makine gibi çalışıyor.

Göze her taraf ışık olsa, ama gözün içindeki siyah tabaka olmadı mı, görme olmaz. Onun için bir adam kainatın bütün ilimlerini bilse ve anlasa, kalbindeki o basiret ve idrak nuru yoksa, hepsi boşa çıkıyor imana dönüşmüyor. Bu sebeple kimse filanca ilim adamı inkar etmiş, onca ilmine rağmen diye şüpheye düşmesin.

Basiret ise kalbin anlama ve kavrama yeteneğidir. Akıl için nasıl mantık kaideleri varsa, basiretin anlama mekanizması ince ve latif bir donanım ile çalışır. İnsanda iki akıl var; biri baş aklı, diğeri kalp aklı. İkisi uyum içinde olursa netice alınır, yoksa biri

alışır diğeri çalışmaz ise, netice tek taraflı gider. Basar maddeyi görür, basiret ise röntgen Őuai gibi maddenin maverasını seyreder ve oradaki marifet Őualarını toplar. İşte bilim adamlarının maddi gözü maddi ilimleri görüyor, ama kalbi gözleri o ilimlerin maverasını göremediği için imana gelmiyor.